

DE LOF DER JENEEVER,

HENNEBO
Kastelein 1716—1720
„Gulden Vlies van Jason“

Jawel, ik weet wel iets meer te vertellen over dit gedicht en Robert Hennebo.

Het gedicht verscheen voor het eerst in druk in 1718 met het portret van de dichter.

Na Hennebo's dood verscheen een tweede druk, waarin zijn levensbeschrijving werd opgenomen, die ik hieronder summier en in modern Nederlands weergeef.

Robert Hennebo (1685-1737) was een Fries van geboorte, plaats van herkomst onbekend.

SOLDAAT

Hij nam op jonge leeftijd dienst in het leger, waarschijnlijk onder Johan Willem Friso (1687-1711) en zou tijdens de Spaanse Successie-Oorlog (1701-1714) aanwezig geweest kunnen zijn bij de slag om Oudenaarde (1708) en het beleg van Rijssel, de slag van Malpaquet (1709) of de inneming van Bergen, Douai en Saint Venant.

Heldendaden schijnt hij niet bedreven te hebben; boze tongen beweren zelfs, dat hij zich "bij de aanvang van een zekere Bataille" tussen de doden en gekwetsten verborg.

Dat is natuurlijk pure vuilspuiterij geweest, want "bij de aanvang" zullen er nog te weinig doden en gewonden geweest zijn om zich onder te verbergen.

HERBERGIER EN DICHTER

In 1716 trouwt hij en wordt hij te Amsterdam kastelein in "Het Gulden Vlies van Jason", zoals hijzelf aan het eind van het eerste gedeelte in "De Lof der Jeneever" (met dubbele e!)

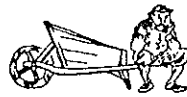
" Dus schreef ik des Jenevers Lof,
In 't Gulde Vlies myn nieuwe Wooning,
Daar 'k leef als een Jenever Koning,
Drie Huyzen van het Prinssen-Hof.

In het begin liep de zaak als een trein, maar al gauw kwam de klad erin "mogelijk door de niet genoegzame oplettendheid van Hennebo".

Dat is m.i. vrij eufemistisch uitgedrukt, want ook in "De Karsseboom" kon hij het niet bolwerken.

Waarschijnlijk ging hij op de fles, waaruit hij wat al te vaak zijn inspiratie voor zijn loftuiting had gezocht.

ACTEUR

Hij ging aan het toneel, waar " hij redelijk genoeg gaf ". Met andere woorden: geen hoogvlieger, tweede garnituur.

WINDHANDELAAR

Het geluk lachte hem echter op een geheel andere wijze toe. Binnen de kortste keren was hij een rijk man en kocht een buitenplaats tussen Rotterdam en Gouda, die hij " Actie-Hoven " noemde, waaruit blijkt, dat Hennebo zich in de actiehandel had begeven.

Dat behoeft nadere uitleg.

Acties waren aandelen in bedrijven b.v. 1/10e of 1/20 deel van een kruitmolen, een touwslagerij enz.

Door snel te kopen en voor een betere prijs weer te verkopen werd snel geld verdiend.

Maar net als de uit die tijd bekende tulpenhandel was het pure windhandel.

En dus: zo gewonnen, zo geronnen: Hennebo zat opnieuw aan de grond.

Een mede-slachtoffer in die handel was ene Abraham Bols, zoon van Lucas Bols, jawel, " die in de actientijd, na considerabel veel verloren te hebben " als secretaris naar Suriname vertrok.

Sindsdien werd nooit meer iets van hem vernomen.

VERTALER

Hennebo echter werd weer voor een tijdje acteur en kort daarna begon hij met het vertalen van boeken uit het Frans en Engels, wat doet vermoeden dat hij in zijn jeugd een goede opleiding heeft genoten en van niet geringe afkomst was.

Met achting wordt gesproken over zijn vertalingen o.a.

" De Historie der Britse Zeerovers; 't Leven van Gilblas de Santilane; de Uitvaart van Meester Andries; De Wonderlijke Geschiedenisse van Ariovistus, Koning van Germanien, inhoudende de Minnaerijen van Julius Caesar en Authentique Memorien van Sally Salisbury " , " een niet al te eerbare geschiedenis met betrekking tot leden van de Engelse regeering".

(Sindsdien is er in Engeland dus niets veranderd !)

MAKELAAR

Maar het vertalen bracht hem te weinig geld in 't laatje, zodat hij aan het " beunhazen " sloeg en ten slotte zich, nu als makelaar weer met acties bezig hield.

In korte tijd vergaarde hij een aanzienlijk kapitaal,

" schoon zijn gewone vrolijkheid hem begaf ". Stress dus !

In ieder geval liet hij bij zijn dood zijn weduwe genoeg na om er rijkelijk van te kunnen leven.

VERMINKTE UITGAVE ZONDER " t LOOSJE " .

De Lof der Genever, die Piet Smit bezit is slechts een schamel deel van het gehele gedicht dat maar liefst 504 versregels beslaat.

" Wijdlopigheid " is een bekend verschijnsel in de 17 e en 18 e eeuw.

Het originele gedicht bestaat uit twee delen. Hennebo doet voorkomen, dat op zijn gedicht nogal wat commentaar was gekomen:

" Hou op ! staak U rechtvaardig klagen;
Wel aan, ik volg u wel behagen;
Ik neem de Pen weër in de hand.."

Deel 1 loopt van pagina 1 - 16, deel 2 van pagina 17 - 26.

Delen van de tekst werden uit het verband gelicht, door elkaar gehusseld en wel in volgorde van de pagina's 18,9, 13/14,15,25,15,20,21,22,23 en 24.

Dat dat hier en daar tot duidelijke verminking leidde, blijkt uit het afgebroken rijm van regel 20/21,71/72, 96/97, en 104/105.

Wie de maker van dit fraais is zal wel onbekend blijven. Waarschijnlijk is het, gezien het jaartal, een "illegale" uitgave met de bedoeling ons nationaliteitsbesef wat op te vijzelen.

Het is zeker niet door Bols uitgegeven, waar ook een illegale uitgave werd samengesteld, waarin de in Piet's exemplaar de onderstaande ontbrekende strofe natuurlijk wél werd opgenomen:

" In al dees Ys vermakelijkheden,
Wordt jenever aangebeden;
Dan ziet men tenten needer slaan,
Gegierd met den Oranjevaan;
En 't schynt (van verre) net te weezen,
Prins Willems Heyr, opnieuw verreezen;
Dan hoord men schreeuwen en gedruys,
En elk roept voor zyn Linnen huys,
Waar henen Mannen? Sta, waar loopje?
Kom, leg eens aan, en drink een Soopje,
Bind af, en treë in deeze Tent;
Thans roept 'er weër een and're Vent,
Tsa wakker vrinden, rust een poosje,
Hier is Jenever uyt het Loosje..."

Het zal niet iedereen bekend zijn, dat met het " Lootsje "

van oudsher de Bols-distilleerderij bedoeld wordt. Lange tijd veronderstelde men bij Bols, dat het distilleren in een houten loods werd uitgeoefend. Dat klopt van geen kanten, want sinds de grote brand in Amsterdam in 1452 was het verboden een dergelijke vuurgevaarlijke arbeid in een houten gebouw uit te oefenen.

Ook de bewering, dat de Rozengracht buiten de stadswallen lag en het verbod dus daar niet gold houdt geen steek, omdat het door Karel V in 1520 (?) bij de wet op de "Buytenuering" was verboden, dergelijke industriële bezigheden buiten de stadswallen uit te oefenen. Eén en ander om ontduiking van belastingen te voorkomen.

Naar mijn mening is 't Loosje is een verbastering van "loosye", dat "kantoor" betekent naast "factory" voor "fabriek".

In de 17e eeuw werden de letters i, j en y door elkaar gebruikt. Naast "Loosye" ook "Lootsie" en toen in later tijd de betekenis van "Loosye" als "kantoor" verloren was gegaan werd "het Lootsje" geboren.

't HEEFT VIER NAVELS EN 't ZINGT

Maar terug naar 't Lof: Bols gaf omstreeks 1951 weer een editie uit.

Dat is waarschijnlijk de aanleiding geweest voor de heer B.v.d.Sigtenhorst Meyer om een stuk "voor een 4 stemmig mannenkoor a capella" te componeren en aan De Erven Lucas Bols op te dragen.

Hij gebruikte hiervoor 93 versregels uit Hennebo's lied, waarin de strofe over het Lootsje natuurlijk niet ontbrak. Het originele manuscript, in fraai leer gebonden bevindt zich nog altijd in het archief van Bols.

Van der Sigtenhorst Meyer zal hiervoor rijkelijk beloond zijn met de nodige flessen drank, maar enkele jaren later zat de kat in de gordijnen, toen hem bleek dat zijn opus door de muzikuitgeverij G. Alsbach & Co in de Kalverstraat te Amsterdam gedrukt was en in de handel werd gebracht. (1)

't GOUDEN GLAASJE

In 1964 werd Hennebo's Lof nogmaals compleet uitgegeven met portret en al door het "Gilde van het Gouden Glaasje", waarin J.F. Coeberg en C.P. van Lede (B&N), E.H. van Kempen, F.J.F. Vrijmoed en Mr. J. van Winkelhof zitting hadden. Een puur Schiedams initiatief om "hiermede uiting te geven aan hun dank aan vroegere generaties, waarvan zij de kunst van het distilleren geërfd hebben. En dus konden zij niet om "Het Loosje" heen.

Lo van Sint Maartensdijk.

- (1) Zowel van het origineel als van de betwiste uitgave van Alsbach & Co bezit ik een copie. Misschien een idee om dit oeuvre bij het volgend lustrum "in huiselijke kring" door een viertal mannelijke leden ten gehore te laten brengen? Vrijwilligers voor !